

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden pénteken legalább egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft, félévre 2 frttal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ (Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz), a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ (Gamauf Vilmos, e. titkárhoz) czímzendők.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Értesítés.

Az erdélyi gazdasági egylet hivatalos irodája és titkári hivatala 1875. október hó 6-ától kezdve bel-középutcza, 13. szám, földszint (gróf Mikó Imre ő nmlga házában) lesz elhelyezve.

Hivatalos órák: hétköznapokon d. e. 10—1 óráig, délután 3—5 óráig; vasár- és ünnepnapokon délelőtt 10—12 óráig.

Kolozsvártt, 1875. szeptember hó 30-án.

Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

A földek eldarabolásának hátrányai.

Egy német lap a földek eldarabolásának hátrányait a következőkben foglalja össze.

1. Első hátrány az időpazarlás. Valjon a gazda cselédeit az ide oda futkosásért vagy a munkáért tartja s fizeti? Valjon igavonó állatainak fel s alá kergetése vagy azoknak hasznos alkalmazása lesz-e a cél?

Az aratás javában folyik, érett gabona borítja a mezőt.

A-nak birtoka egy tagban fekszik, ő idején kezd a kéveköztözéshez, mert az ég boltozatja nem oly derűlten mosolyog, mint aratáskor óhajtjuk. Embereinek apraja, nagyja erejétől telhetőleg dolgozik, a jól rakott szekerekkel a gyors lábú ökrök sietnek haza, s mire beborul, mire a villámok czi-

káznak és a mennydörgés tompa moraja megszólal, már akkor aggodalom nélkül látja A barátunk lezuhanni a terhes esőt, mert munkája bevégezve, a föld termése biztosítva, mentve.

B sem termel több gabonát, mint A, de négy szántója van, egyik a falun túl a hegyen, a másik lent a patak mellett, a harmadik balról, a negyedik jobbról fekszik a falutól. Nála is learattak, nála is szorgalmasan dolgoznak. Az első szántón elvégezve a dolgot, a munkások nem felette sietve a másokra indulnak és a járással egy drága munkaóravész el. Alig kezdenek a munkához, itt is beköszönt a vihar előpostája, nagy sebbel lobbol, a mit lehet összetakaritanak, de nagy része a gabonának ott reked, a falu melletti szántókat meg sem lehet közelíteni. Az égi háboru egy magára alig okozott volna kárt, hanem a levegő meghűsült, országos eső áll be, a gabona vagy két hétig a mezőn ázik, kicsirázik és így eredeti értékének majdnem felére száll le! Mig A házában jó és izletes kenyeret fogyasztanak, addig B szidja a rosz gabonát és lisztet, de valjon jut-e eszébe, hogy miért van roszabb és drágább kenyérré ítélve? Rosszabbra azért, mert földceskéit összerakni, egyesíteni nem törekszik, — drágábbat, mert munkásainak sétálgatásait is meg kell hogy fizesse! „A pénz pénz és az idő is pénz“ mondja az angol.

2. A földek eldarabolásának egy további hátránya a roszabb mivélés! Csak egy eset van, midőn

a kis földrészletek is nagy jövedelmet hoznak: városok vagy nagyobb községek szomszédságában, hol a termények nagyon gyorsan és jól lesznek készpénzen értékesíthetők. Ott aztán a mezei helyébe a kerti gazdaság lép, azaz felette gondos mivvelés bőséges trágyázással, miután a trágya olcsó pénzen beszerezhető. Ugyanazon darabka föld két, sőt négy termést is adhat, mert a talajnak mindenkoron visszazapótolják az elvont erőt. Minden más esetben azt bizonyítja a tapasztalás, hogy a kisebb részletek hanyagabbul mivveltetnek, mint az összefüggő, a házközelében elterülő birtok. Hiszen ez nagyon természetes, mert azért, hogy 10—12 négyzet ölet beültessen, senki sem tesz szívesen vagy félórai utat, nem hurezolja oda a trágyát, de ha mindkettőt megtenné is, iparkodik, hogy dolgát mielőbb elvégezze, mert van még két három darabja, mely körülbelül ugyanannyi időt igényel a mivvelésre, mint mennyit az ide oda való lótas futással az uton eltöltünk.

3. További hátrány a vetések hanyag ápolása. Ha valaki 2—3 holdat bir egy darabban, nagyon hasznos fáradság, még az esetben is, ha a föld távol fekszik, háznépestől cselédestől kiballagni, a gazt gyomlálni, a veteményt megkapálni vagy tölteni sat. Ha azonban ugyanily terjedelmű birtok vagy 20 darabban van a határon itt is, ott is elszórva, akkor bizony egyetmást meg sem figyelnek, elhanyagolnak úgy, hogy a burján veri fel az elhagyott mezőt.

4. Tetemes hátrányt okoz a trágyaveszteség is. Ha trágyánkat kicsi szántócskáinkra fuvarozzuk vagy visszük, a falu utczája, a mezei ut (a mennyiben ilyen létezik) tanuskodik róla, hogy annak tetemes része elhull. És az igavonó trágyája, mely fél vagy egész napot kénytelen uton tölteni? Nagyobb birtoknál e hátrány kevésbé jelentékeny és mert a szekér mindig ugyanazon uton halad, az elhullott trágyának összeszedése is néha kifizetheti magát, vagy pedig a szekér nagyrészt a tulajdon birtokon megy végig és a mi elhull, nincs elveszve. Valóban érdemes volna, China és Japanba egy külön küldöttséget küldeni, mely a helyszínén tanulmányozza a japáni mezőgazdaságot, főleg a trágyakezelést, mert ott látjuk a legbelterjesebb, az az legjövődélmezőbb gazdálkodást, még pedig mint tudva van, csakis azért, mert minden hulladékot a

leggondosabban szednek össze, czélszerűen kezelik és alkalmazzák.

Felette nagy hátrány a mezei utak, dülő utak hiánya, úgy hogy földünket önállóan meg sem közelíthetjük. Ez a legterhesebb szolgálmány, mely létezik és áldozatok árán is oda kell törekedni, hogy ettől megmenekedjünk. Az egyszer bevetett földet megközelítenünk többé nem lehet, azt nem gondozhatjuk, nem ápolhatjuk tetszésünk szerint — mit ér nekünk a törvényben is biztosított szabad rendelkezési jogunk, ha saját birtokunkhoz hozzá nem férhetünk; ha be vagyunk ékelve oly szomszédok közé, kik más növények mivvelése által földünket megközelíthetlenné teszik. Különben száz szónak is egy a vége, a föld ut nélkül épen olyan mint a kés penge nélkül.

Még egy pár szó az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmányához.

Mindenekelőtt fogadja a t. igazgató választmány szives köszönetünket azon készségért, hogy szavainkat figyelmére méltatta, s igen kérjük, hogy actióját tegye permanensé, s a létező állapotokból mentől többet össze gyűjtson, hogy annak idejében a törvényhozás, vagy miniszteri intézkedés mentől több specialis esetekből nőjjön ki, — mert nem az a valódi törvényhozó, ki egy eszményi államot teremtve, abban mindazt életre akarja varázsolni, mit a világ nagy törvénytudói elméleti gyakorlatképpen összehajtottak, — hanem az a művész, a ki az elmélet elveit a létező viszonyokkal, tényekkel úgy hozza összhangba, hogy azonnal mindenki örömmel ismer reá a mit várt, keresett. Hogy a specialis esetek gyűjtéséhez mi is járuljunk, engedje meg a tisztelt igazgató választmány, hogy újra egy pár kérdést intézzünk hozzá, hogy kérdéseinkre ha tud utbaigazító választ adjon, ha nem tud, tegye ezt is jegyzékbe, tegye s használja fel befolyását, hogy az ügyre vonatkozó tiszta és határozott törvények hozassanak. A dolog ez:

Az 50-es évek elején, még az 1854. június 24-iki császári nyílt parancs megjelenése előtt, sokan kurialistákkal írásbeli egyezségekre léptek az akkori hivatalok előtt. Az államélet akkori fluctuatiója között nem tudta tájékozni magát minden ember, a tulajdonosok nagy része nem tekintett arra, mi a szerződés állaga, hanem megelégedett, ha néhány napszámot vagy pár forintot úgy szólva a tulajdonjog-biztosítás tekintetéből (in recognitionen domini) szerződésileg megállapíthatott.

Ezen szerződések legtöbbször csak ideiglenesen kötöttek, oly forma záratékokkal, „mig a kurialisták birtok viszonyát rendező nagy bizottság kiszáll, vagy törvényes intézkedés történik a kurialisták birtok viszonyát rendező“.

A nagy bizottság tudunkra még mind várat magára, és a kurialisták mai napig valósággal várják is. Az 1854-ki pátens azonban megszületett, s azt követték azután több országgyűlési törvények, miniszteri utasítások, sat. azonban ezekben tudunkra az épen most felemlített szerződésekről egy szó sincs, pedig azokra ki kell terjedni a törvényhozásnak, annyival is inkább, mivel azon szerződések legtöbbje olyan, hogy azokat fentartani nem lehet. Tényleges eseteket hozok fel:

Sz. helységben D. kurialista 1848-ban szolgált 104 napot ökörrrel, az 50-es évek elején a Rettegi Kreisamt előtt a tulajdonos úgy egyezett ki vele, hogy jövőre a kezén levő javakért is, míg a nagy bizottság kiszál, tegyen 52 tenyeres napszámot. Használ pedig ezen egyén 20 hold földet és belső telket.

D. helységben valóságos allodialis belső és külső 8—10—16 holdat kitevő fekvők használhatásaért ugyan a fenti hivatal előtt két, három, négy forint évi bér fizetésére kötelezték magokat azon javakat használók és ezen szerződések máig is fenállanak, és valósággal létezik azon abnormis állapot, hogy azon 16 hold földért, melyért 4 frt évi bér fizetetik, a tulajdonos hordozván az adót és az adó után kirótt egyéb költségeket is — a tulajdonos volta képpen nemcsak hogy semmit nem kapott, hanem még évenként 5—6 frtot reá fizetett. És ilyen eset bőven van az országban.

Az a kérdés már most: mikép tekintetnek az ily szerződések, ugy-e mint ideigfenes haszonbéri szerződések, melyek rendes törvény útján felmondhatók? vagy mint urbéri egyezségek, s mint ilyenek minő jogerővel bírnak? s ha ezen szerződések károsok egyik vagy másik félnek, hogyan, melyik törvényszék előtt kell eljárni; s azon eljárás urbéri természetű, bélyeg mentes-e vagy nem? s az ilyen birtokok, ha jövőre az azt használó a tulajdonossal méltányos szerződésre lépni nem akar, elvehetőek-e tőlle vagy nem? sat. sat.

Ha van az ilyen s hasonló ügyek elintézésére törvény s eljárási módzat: kérjük a szíves utasítást. Ha nincs, ajánljuk a t. választmány figyelmébe az ilyen szerződéseket is.

Megkérjük a tisztelt igazgató választmányt arra is, mit már ezelőtt egy pár évvel is felvetettünk volt, használja fel befolyását, hogy törvény hozassék arról is, mikép oly erdő közötti tisztások, szántók, kaszálók sat. melyeket a felszabadultak az alodialis erdőkben bezárva, vagy azokban beékelődve bírnak, melyeket azonban nem használhatnak, a nélkül, hogy az alodialis erdők tulajdonosainak kárt ne tegyenek, vagy az különböző servitusokat nekik ne engedélyezzen — kisajátíthassanak.

Egy példa felvilágosítja annak szükségét, mit épen most jelzünk, álljon azért az itt, és pedig valósággal az életből merítve.

P. birtokosnak van a K. határon 500 hold erdője, és ebben az erdőkerületben szétszorva a k.-i volt urbé-

sek bírnak ma 40—50 holdnyi területet. Hogy a földészek ezen erdő közötti földjeikhez juthassanak, a birtokos néhol félmérföldnyi utat kell erdőjén keresztül-kasul, hogy adjon nekik, s azonkívül még különböző kihágásait tűrni kénytelen, vagy örökös harcban kell velök élnie. Tagosítás útján nem lehet ezen állapoton segíteni, mert P. birtokosnak a határon az erdőn kívül más allodiuma nincs; eladni nem hajlandók a földészek erdő közötti földjeiket, mert kedves nyáron át az erdő hűsében barangolni, egy pár löcsőt, tengelyfát, villát stb. vágni, s a birtok körül az erdő lombját legeltetni, s még reá ezen birtokot titkos utakon szaporítgatni is.

Kérdés már most, mikép lehet ezen állapoton segíteni? :

Bizony csak úgy, ha az ilyen s hasonló esetekre nézve egy kisajátítási törvény hozatik. A kisajátítási öszveg kifogástalan kulcsa lehetne a kisajátítandó területek katasztráliter megállapított évi tiszta jövedelmeinek 20-szoros öszvege. Ezen eljárás is bélyegmentes méltán kelene hogy legyen.

Vannak olyan esetek is, hogy a föld a birtokosé, a fű a felszabadult földészé, az ugyan ezen területen találtató tölgy- és gyümölcsfák újra a birtokosé, csak hogy a gyümölcs- és makktermést a földészek, a fűhasználók takarítják el láb alól. Ezen esetek mind számba veendőek.

Sok igen sok van még, a mi közvetve vagy közvetlenül a mi gazdasági állapotunkra nehezedik, annak szabadságát, kifejlődését akadályozza. Hagyom, hogy szólnak azokról mások is, de nem tehetem, hogy egyet még a t. választmány figyelmébe ne ajánljak, mert úgy vagyok meggyőződve, hogy a t. választmánynak nem csak az a feladata, hogy a gazdaság útjában álló akadályokat elhárítani segítse s ez által a kifejlődést előmozdítsa, de feladata örködni a felett is, hogy az állampolgárookra ne rovasssanak oly terhek, melyeket mellőzni lehet, s a melyek rovatnak, azok a méltányosság alapján vettessenek ki. Felhivom tehát azért a tisztelt választmány figyelmét azon injuriára, mely a summum jus kényelmes köpenyegébe burkolva, már-már elviselhetlenné válik, értem a községi költségeket.

Az ország most azon fáradozik, hogy hivatalnokait a szükséges létszámig apassza, nálunk pedig új tisztviselőket (k é z b e s i t ő) 50—60 forint évi fizetéssel rendeznek be. Miért is ne? hiszen bíró, jegyző nagyobb urak, hogy sem ezt megtegyék, pedig még szolgaszemélyzetet is tart mellettük a község, azután 5—6 száz forint községi költségeknek nagyobb részét kifizetik a több adót fizetők, a nagy birtokok, a mi fennmarad pedig, azt a községi tanács bizvást kiróhatja a kevesebb adót fizetőkre.

A milyen igaz és helyes, hogy az államadók minden olyan javadalmakra, javakra vettessenek ki, melyek az állam oltalma alatt vannak: oly méltánytalan s injuriosus a községi költségek kirovását is ez állami adók kirovása alapjára fektetni. A községi előjáróság a községi

tagoknak inkább személyes, mint dologi ügyeivel bajlódván, valjon nem volna-e méltányos, hogy az önfizetésök s egyéb községi költségek is fej vagy füst után vettesse nek ki, vagy legalább a nagyobb adót fizetőkre nézve százalékokban határozatná meg azon maximum, melylyel a községi költségek fedezésére járulniok kell. Helyes az, hogy egy nagy birtokos, ipariző vagy gyáros, azért, mert egy helységben annyi adót fizet, mint az egész több helység, a községi költségeknek is felét fizesse? s nem volna méltányos, azt mondani, hogy a ki valamely helységben az összes adók felét fizeti, az a községi költségekhez nem több, mint 10 vagy legfeljebb 20%-kal köteles járulni és nem többel. Valami méltányos járulási kulesot kell megállapítani, különben a summum jus summa injuria alakjában jelenik meg.

Hát még az minő méltatlan, p. o. B-nek van 6 faluhátárán 3000 hold birtoka. B. lakik X faluban. Y helység határán van 1000 hold külső birtoka, benn a helységben nem bir semmit, fizeti az egész állami dijnak felét, holott

az egész községi előljáróság neki semmi szolgálatot nem tesz, mert adóját fizeti az állami adóhivatalnál, ha a jegyző valamit dolgozik, külön megfizeteti munkáját, a bíró egy lépést sem teszén ingyen, minő igazság van azután abban, hogy egy ilyen helységben is birtok vagy adóarányában rovassék ezen birtokosra a községi költség? Uraim! ha nem figyelnek, úgy el fogják árasztani a birtokost, a nagyobb adót fizetőket illetékes és nem illetékes körök, különböző rovatalokkal, hogy az árviz összecsap fejük fölött s elsepri az egyesekkel az államot is. A lényeket nem kell engedni szükség felett szaporítatni, s igaz és méltányos alapokon kell a takarékos költségeket kiosztani.

Hanem már többet nem szólók, a mondottaknak mindenikére sem voltam megbizva, félek is mélyebben belenyulni azon darázs-fészekbe, melyben demokrata név alatt valóságos kőolaj imádó bogarak laknak.

Bód Károly.

T A R S A L G Ó.

Az 1875-ik évi október 14-én Budapesten tartandó kertipar-termény országos kiállításának programja.

Az ország több vidékén mutatkozó gazdagabb gyümölcs-termés jó alkalmat nyujt arra, hogy az ország egyes vidékének saját viszojai között legalkalmasabb, legjövedelmezőbb és kivitelképes, nagytermelésű gyümölcsfajait és kerti terményeit felismerni, megbirálni, és azoknak termelési vidékét meghatározni (lokalizálni) lehessen; annál fogva az országos magyar Gazdasági Egyesület támaszkodva a hazai vidéki rokon egyesületek, és a magán munkásság részvételére, a hazai kertipar fejlesztése érdekében: kertipar termény-kiállítást határozván tartani, a következő programot bocsátja közre.

A kiállítás helye és ideje.

A kertipar termény országos kiállítása Budapesten az országos magyar Gazdasági Egyesület köztelkén 1875. október hó 14-ik napján nyitattik meg, és ugyanazon hó 18-ik napján záratik be.

Célja ezen kiállításnak.

Felismerni az ország egyes elterő viszonyu vidékének azon gyümölcs és egyéb kertipar terményeit, melyek mint jelesobb csemege gyümölcsfajok főleg a belfogyasztás keresett cikkei lehetnének és azokat, a melyek bizonyos vidéken már is nagyban termeltetnek, s nyersen vagy házilag feldolgozva kivitelre alkalmasak; az ekéut nyert tájékozásnál fogva aztán előkészíteni az utat minden analog vidéknek nagytermelésre legalkalmas gyümölcs válfajai és kertipar terményei meghatározására.

Tárgya a kiállításnak.

A hazai kertipar bármely cikke, legyen az akár a kertben, akár a külgazdaságban termelve, akár pedig a helyi viszo-

nyokból kifolyólag a vadon tenyészetben felfedezve, ha alkalmasnak mutatkozik arra, hogy nagy termelésével nyersen vagy házilag feldolgozva, bizonyos vidék kedvező viszonyai között a nép ételmezésére, kivitelre és jövedelmezőségre számíthat, annál fogva

- a) minden gyümölcs nyersen és feldolgozva;
- b) konyha- és fűszer-növények — a gombát is ide értve — nyersen és feldolgozva;
- c) gyógy-, festő-, kereskedelmi- és iparnövények;
- d) kerti magvak;
- e) kertészeti eszközök és gépek.

A kiállítás módja.

A kiállításnak kettős célja lévén, t. i.

a) megismerni és megbirálni az újabb vagy kevésbé ismert gyümölcs válfajait és egyéb kertipartermékeket, mire a gyűjtemények vezetbetnek;

b) felismerni és megbirálni az egyes vidék viszonyainak leginkább megfelelő fajok tömeges termelését; erre nézve pedig az egyes vidéken legbővebben termő legjelösebb termékek felmutatása szükséges; ennél fogva

I. a gyümölcs gyűjtemények lehetőleg pomolog valódi nevezeteikkel állítandók ki, s minden válfajból legkevesebb 3 darab

II. bizonyos vidéken már is nagy termelésben levő, illetőleg nagy termelésre hivatott gyümölcs és kertipar termények azon módon állítandók ki, a mint azok a piacra, a bel- vagy külkiviteli kereskedésbe vezetbetnek, és csakis azon válfajok, melyek a kiállító vidékén nagyban termeltetnek, s szerint kosarakban, kasokban, csomagokban, kötegekben, füzérekben stb., így a szőlő is szállításra a kiállító helyén használni szokott csomagolással, és oly mennyiségben, különösen a gyümölcsök,

hogyan azokból ismertetésül, izlelésül és csemegezésül határozott áron mutatványok legyenek kiszolgáltathatók.

Megjegyezvén azonban, hogy ezek között a kiállító vidéken legjelesebb, legkeresettebb, és évenként leggazdagabban termő, legfeljebb 10 válfajú alma, és 5 válfajú körte állítható ki, egyéb gyümölcsből pedig mint a gesztenye, dió stb. azon vidék legjelesebb faja tetszés szerinti példányokban.

Statistikai adatok.

Felkéretnek a kiállítókat, hogy a mennyire körülményeik engedik, a következő statisztikai adatokat, vagy legalább azoknak egy részét beküldeni sziveskedjenek:

a) a kiállított gyümölcs vagy más kerti termésnek a kiállító vidékén, illetőleg a kereskedésben ismeretes megnevezése.

b) az idej és kedvező időjárás mellett az évi átlagos termés mennyisége;

c) közlekedési eszközök megnevezése s a piac, gőzhajó vagy vasuti állomás távolsága;

d) a kiállított kertermény termelési föltételei, talajminőség, égalj, fekvés és helyzeti viszonyok;

e) a kertészeti eszközök és gépeknél a készítő neve, lakohelye, az eszköz és gép ára, és az eddigi éves eladás.

Bejelentés és beküldés.

A kiállításra szánt tárgyak utra indítás előtt három nappal pósta útján bejelentendők az orsz. magyar Gazd. Egyesületnél, Budapesten (Köztelek), küldendők bérmentesen, és 1875. oct. 12. napjáig Budapesten kell lenniök.

Csemegezés és vásár.

A nagyobb mennyiségben kiállított gyümölcsökből a meghatározott áron izlelésül kiszolgáltathatnak a gyümölcsök azon célból, hogy ennek folytán megrendelések eszközölhetők legyenek; az ismertetésül kiállított nagyobb gyümölcs gyűjtemények pedig a kiállítás bezárása napján a bíráló bizottság által izlelés alá fognak bocsáttatni.

Különben a kiállítás tartama alatt csemegező helyiség lesz berendezve, hol a kiállító termelők maguk is felszolgálhatják az ismertetésre és terjesztésre méltó gyümölcsöket és egyéb kerti terményeket.

A kiállítás értékesítése.

A kiállítást az orsz. magyar Gazdasági Egyesület kertészeti szakosztálya tanulmányozza, és abból kertiparunk emelésére és értékesítésére kivonja s kihirdeti az eredményeket.

Jutalomdíjak.

A bíráló bizottság rendelkezni fog arany, ezüst és bronce érmék, dicsérő oklevelek, arany és ezüst pénzbeli jutalmak felett, melyeket a következő kiállítási csoportok szerint fog kiosztani.

1) exportképeseknek elismert, bizonyos vidék lokalizált nagytermelésű gyümölcsei, vagy bármely más kertipar-termények;

2) a legszebb fejlődésű, a tenyésztés sikerült művészi eljárását tanúsító gyümölcs és kerti termények;

3) valódi neveikkel ellátott leggazdagabb gyümölcs, illetőleg kertipar termék gyűjtemények;

4) kertészeti eszközök, anyagok, gépek és magvak.

A kiállítás bezárásával

fenmaradó gyümölcs és kertipari termékek, valamint az eladásra szánt küldemények is a mennyiben a kiállítók azok felől más-kép nem rendelkeznek — a bezárást követő napon elárvereztetnek és a befolyó összeg a kiállítási költségek fedezésére fog fordíttatni.

A látogató közönség részére köznapokon 10 kr, vasárnapon 20 kr belépti díj határozottat.

Különben a kiállítás részleteiről annak idejében falragaszok útján fog a közönség értesítettetni.

Budapesten, 1875. szeptember 11-én.

**Az országos magyar Gazdasági
Egyesület Elnöksége.**

A keszthelyi m. kir. vinczellér és kertész-iskola tantervezete.

(folyt.)

V. A tantárgyak és munkagyakorlatok beosztása félévek szerint.

I. Tanév.

1. Téli félév.

1. Magyar nyelvtan, fogalmazási gyakorlatok és olvasás hetenkint 3 óra. 2. Számítan het. 2 ó. 3. Természetrájk het. 4 ó. 4. Természettan és vegytan alapvonalai het. 3 ó. 5. Földrajz és honisme het. 2 ó. 6. Szépirás het. 2 ó. 7. Rajzolás het. 2 ó. Összesen 18 óra.

Munka a szőlő, pincze gyümölcsös kertben és gazdaságban. Estéli ismétlések.

1. Nyári félév.

1. Elméleti mértan és gyakorlati mérések hetenkint 2 óra. 2. Számítan folytatólag het. 2 ó. 3. Rajzolás és írás het. 2 ó. Összesen 6 óra.

Munka stb. mint fenn.

II. Tanév.

2. Téli félév.

1. Irálytan, fogalmazási gyakorlatok és írás hetenkint 3 óra. 2. Számolás folytatólag het. 3 ó. 3. Hasznos és ártalmas állatok állatok és növények leírása het. 2 ó. 4. Talaj- és tárgy-sme het. 2 ó. 5. Szőlőmivelés het. 2 ó. 6. Gyümölcsfatenyésztés het. 2 ó. 7. Konyhakertészet het. 2 ó. 8. Rajzolás het. 2 ó. Összesen 18 óra.

Munka stb. mint fenn.

2. Nyári félév.

1. Földmérés gyakorlatok folytatása hetenkint 2 óra. 2. Számolás folytatása het. 2 ó. 3. Diktandó írás és rajzolás het. 2 ó. Összesen 6 óra.

Munka stb. mint fenn.

III. Tanév.

Téli félév.

1. Könyvvezetés hetenkint. 2 óra. 2. Időjárás tan. het. 1 ó

3. Növények élete és táplálkozása különös tekintettel a szőlőre és gyümölcsfákra het. 2 ó. 4. Mezőgazdaság alapvonalai het. 3 ó. 5. Erdőszet alapvonalai het. 2 ó. 6. Borászati vegytan és pinczekezelés het. 3 ó. 7. Borelemezési gyakorlat alapvonalai het. 2 ó. 8. Gyümölcsisme het. 1 ó. 9. Rajzolás het. 2 ó. Összesen 18 óra.

Munka stb. mint fenn.

3. Nyári félév.

1. Üzdszet és virágtenyésztés alapvonalai hetenkint 1 óra.
2. Méhészet het. 1 ó. 3. Szaktantárgyak ismétlése het. 4 ó.
Összesen 6 óra.

Munka stb. mint fenn.

VI. Napirend.

A napirend mind a három tanévre terjed ki és következő:

Téli félévben.

Reggeli 6—7 fölkelés, öltözés, reggeli. 7—10 $\frac{1}{2}$ munka 10 $\frac{1}{2}$ —11 előkészület. 11—12 tanórák. Déli 12—1 $\frac{1}{2}$ ebéd és nyugalom. Délutáni 1 $\frac{1}{2}$ —4 $\frac{1}{2}$ munka. 4 $\frac{1}{2}$ —5 uzsonna és előkészület. Esti 5—7 tanórák. 7—8 vacsora és szünet. 8—9 tanulás és jegyzetek készítése. 9 órákor lefekvés.

Nyári félévben.

Reggeli 4—4 $\frac{1}{2}$ fölkelés és öltözés. 4 $\frac{1}{2}$ —7 munka. 7—7 $\frac{1}{2}$ reggeli. 7 $\frac{1}{2}$ —10 $\frac{1}{2}$ munka. 10 $\frac{1}{2}$ —11 előkészület. 11—12 tanórák. Déli 12—1 $\frac{1}{2}$ ebéd és nyugalom. Délutáni 1 $\frac{1}{2}$ —4 munka. 4—4 $\frac{1}{2}$ uzsonna és nyugalom. 4 $\frac{1}{2}$ —estig munka. 8—9 vacsora és nyugalom. 9 órákor lefekvés.

A kiszabott teendők minden változása harangszóval jeleztetik, mely jelnek a tanulók pontosan engedelmessé tartzanak. A tanulók a különféle munkába kellő magyarázat és utbagazításokkal vezetettnek be. Munka alatt mindazon gyakorlati foglalkozások értetnek, melyek ez évszakhoz képest a szőlőben, pinczében, kertben kivált télen, midőn másféle foglalatosság kevés van, a faragó műhelyben, hol a kosárfonás s egyéb kézművek előállítása gyakoroltatik be, ugy szintén a gazdaságban, nevezetesen az állattartás körül végzendők; a tanintézet jól felszerelt gazdasága utóbbi gyakorlatokra igen kedvező alkalmat szolgáltat. A munka színhelye és minőségére nézve mindenkor az előző estén rendelkezés történik.

Olyan rossz időben, midőn a szabadban foglalkozni nem lehet, a tanulók írás, olvasás, számolással stb., a tanteremben foglaltatnak el.

(Vége köv.)

EGYVELEG.

* Az erdélyi gazdák negyedik vándorgyűléséről addig is, míg részletesebb adatokkal szolgálhánánk, közöljük a következőket: szeptember hó 29-én a megyeház nagy termében gyűltek össze a gazdák. Az előértekezletet Br. Huszár Sándor megnyitván, egy kijelölő bizottság választására kérte fel a tagokat, mely is Nagy Ferencz, Gyárfás Ferencz,

Lázár Lipót, Velits Ödön és Gamauf Vilmos urakból megalakulván, munkájához azonnal hozzá is fogott. Miután az eredmény csak a másnapi gyűlésen volt kihirdetendő, a megjelentek 8 órákor a „Korona“ vendéglőbe vonultak, hol Torda város vendégszeretetéből dúsan rakott asztalok várták a vendégeket. Csakhamar megindult a pohárköszöntések özöne, a kedélyes összejövetel a legderültebb hangulatban folyt le. Másnap 10 órákor Báró Huszár Sándor megnyitván az ülést, mindenekelőtt mély sajnálattal emlékezett Gróf Mikó Imre ur gyengélkedéséről, mely az érdemdús hazafit elnöki székének elfoglalásában gátolta. Majd a hatóságok és testületek képviselőit kérte fel jelentkezésre, mely alkalommal sajnálattal győződött meg a gyűlés, hogy a mlgu földmívelési ministerium nem képviseltette magát. Örömmel említjük meg, hogy az erdélyi szász gazdasági egyesület lelkész Ongerth Mihály ur személyében, ki jeles pomologus, felette érdemes képviselőt küldött. A dévai vándor-gyűlés határozatainak foganatosításáról szóló jelentés részint tudomásul szolgált, részint új intézkedéseknek képezte tárgyát. Elfogadtatott a községi gazdasági egyesületek alapszabály-tervezete, miglen a bírálati alapszabályok a jurykhoz utasítottak véleményezés végett. Az értekezések sorát Sámí László nyitotta meg, gyönyörűen kidolgozott eszmedús dolgozata „A hasznos emberekéről“ a tárlati jegyzőkönyv legszebb gyöngyét fogja képezni. Utánna Velics Ödön vette át a szót, közölvén adatokat Tordamegye és Aranyosszék gazdasági statistikájából, mely hangyaszorgalommal kidolgozott munka a gyűlés méltó elismerésében részesült. Déli 12 órákor nyílt meg a tárlat, mely ugy rendezési esin, mint tartalmassága tekintetében az erdélyi részekben rendezett kiállítások között páratlanul áll. Délután a bírálóbizottságok kezdették meg buzgó munkálkodásukat, melyről és általában a többi részletről jövő alkalommal bővebben emlékezzünk meg.

* Folyó hó 26-án hóharmat volt az erdélyi részekben, mely mint eddigi tudósításaink nyomán megállapíthatjuk, a szőlőben, helyenként a töröküzében is nagy kárt tett. A levegő hőmérséke több vidéken 3—4 fokkal szállt a fagypontra alá s a közelebbi hűvös időjárás óta különben sem vérmes szüreti reményeket nagyrészt teljesen megsemmisítette.

* A magyar-óvári gazd. akadémiánál rendszeresített vegykerületi állomásnál a tansegédi állomás üresedésbe jövéen, annak betöltésére pályázat hirdetteik. A javadalmazás egyelőre 500 frt évi fizetés és szabad lakás, az alkalmazás ideiglenes, félévi próbaidővel, melynek elteltével végleges kinevezés áll be, 600 esetleg 800 frt évi fizetéssel. Közelebbi feltételek a hivatalos közlönyben olvashatók.

* A phylloxera. Azon hír, hogy Pancsova vidékén a szőlők ellensége, a phylloxera vastatrix — szőlőtetű — mutatkozik, fájdalom bevalósul. A vész létezése a földmívelési ministerium által leküldött szakgyén Deininger Imre m-óvári akad. tanár által is konstatáltatott, és jelenleg a megfelelő intézkedések előkészítetnek.

(F. E.)

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Jelzálogkölcsonöket

a birodalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtokra 1000 frttót a legmagasabb összegig 5 $\frac{3}{4}$ és 6% kamat mellett torlesztésre. 2000 frton felüli kölcsönöket rövidebb idő alatt és 5000 frton felülieket még előnyösebb módozatok mellett gyorsan eszközöl

(3) (20-26) a hatóságilag engedélyezett általános „Ipar és keskedelmi ügynöki iroda“ Kolozsvártt, belmonostoruteza, 19 sz.

(Értekezhetni posta útján vagy személyesen naponta d. u. 1-4 óráig.

Gyümölcs csemetéket,

erdei fákat, gumós növényeket,

Gyökeres szőlővesszőket,

(19) legjobb és hiteles minőségben (10-12.)

ajánl

a zámi jószágigazgatóság.

(Zám, Hunyadmegye, posta- és vasut-állomás).

Kivánatra részletes árjegyzék magyar vagy német nyelven bérmentve nyerhető.

(1)

Diszfák, diszlombok, és különböző szabadban telelő felfolyók, nem különben virág gyökerek kaphatók nagy választékban

TAUFFER FERENCZ

mag- és növénykereskedésében

Kolozsvártt.

(40-62)

JANKÓ VINCZE

CÉPCYÁRA KOLOZSVÁRTT.

A mult évi hivatalos statisztikai adatok szerint Erdélyben 181016 eke állott a földmivelés szolgálatára, melyek között csak 3967 vas eke találatott.

A cultura magasabb fokán álló államokban a vas-ekék általában tökéleteseknek tartatnak, mint a faekék, s azoknak elterjedése egyszersmind a gazdaszat fejlődési fokát jelzi.

Bátor vagyok jó hírünk és nevünk érdekében a t. cz. gazdaközönséget ezen körülményre megújítva figyelmeztetni s egyuttal értesíteni, miszerint gyári üzlettem ez idő szerint kiválólag ekegyártással foglalkozik.

Ekéim az erdélyi földviszonyokhoz átalakítva

Gubicz, Vidats és Clayton-féle

minták szerint készülnek javított szerkezettel s mostani alakjokban a legkövetelőbb igényeket is kielégítik.

Ekéimet ötféle nagyságban készítetttem. Az első számú legnagyobb, az ötödik számú legkissebb.

Az árak az ekék nagysága szerint következők: 25 frt, 22 frt, 20 frt, 18 frt, 16 frt; vastengelyű eketaligáé 14 frt, fatengelyű taligáé 12 frt. Levél által tett megrendeléseket is gyorsan és pontosan teljesítek.

Répvágók, szecs kavágók, morzsolók, rosták, borsajtók, borfejtő szivattyuk gyáramban mindenkor kaphatók.

Megromlott gépek kijavítására is teljes készséggel ajánlkozom.

Kolozsvártt, 1875.

teljes tisztelettel

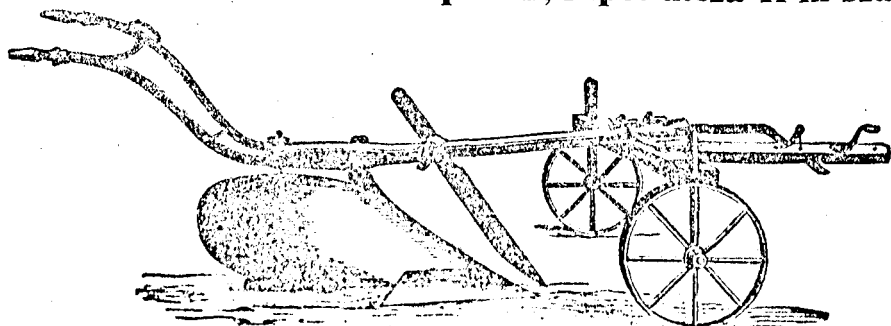
JANKÓ VINCZE

gépvár tulajdonos

(15) (20-26)

Gubicz László gazdasági gépgyára

Budapesten, Lapót-utca 41-ik szám:

Ajánlja általános elismerésben részesült kitünő

Gubicz-ekéit,

ugyszinte magtakaróit, boronáit, rög-törőit, rostáit stb. jutányos ár mellett.

Árjegyzéket kívánatra bérmentesen küldve, megrendeléseket pontosan teljesít

Gubicz László.

(7)

(20-26)

VICTORIA biztosító társaság Kolozsvárt

(alapított 1865-ben).

A vagyonmérleg- és forgalmi kimutatás kivonata: (1874. decz. 31.)

Összes bevételek kezdettől		Kiosztott nyereség kezdettől	
(1865)—1873. év végéig	16.229,161 f. 17 kr. o. é.	1874-ik év végéig	439.738 ft. 69 kr. o. é.
Bevétel 1874-ik évben	3 376.862 f. 82 kr. o. é.	Biztosítéki alap:	
összesen	19 606,023 f. 99 kr. o. é.	Alaptőke (ebből 1 millió forint teljesen befizetve) . . . 2.000,000 ft. — kr. o. é.	
Kifizetett károk kezdettől		Tartalék alapok az összes biztosítási ágakban . . . 1.369,989 ft. 32 kr. o. é.	
(1865)—1873. év végéig	5.355.856 f. 42 kr. o. é.	Évi tiszta díj bevétel . . . 1 500 000 ft. — kr. o. é.	
Kifizetett károk 1874. évben	1.324,799 f. 85 kr. o. é.	összesen . . . 4.869,989 ft. 32 kr. o. é.	
összesen	6.680,656 f. 27 kr. o. é.		

FELHÍVÁS

takarmány- és gabonaneműek tüzkár ellen biztosítására.

Az aratás és széna csinálás befejeztével, van szerencsénk jelenteni, hogy a VICTORIA akár központ, akár a vidéken megbízott fő- és alügynökei közvetítésével biztosítást nyújt minden mezői termény tűz által elkarosulása ellen. A biztosítás egyaránt elfogadják a helységekben vagy azokon kívül, asztagokban, boglyákban vagy berakva az épületekbe, fedél alatt, sőt már hordas alatt kereszteltekben és kalangyákban.

Eleséplés után a biztosítás a szemre kiterjed a hova rakodás előre tudatása feltétele mellett

A folyó idényre különös kedvezmények állapítottak meg, melyek az illető ügynökségeknél megtudhatók.

Cseplőgépek, ha egy helyről masra vándorolnak is szintén biztosíthatók

Díjrétekekkel és tájékoztató, biztosítási példákkal az ügynökségek szolgálnak.

Ezeket kívül biztosítás alá vétetnek mindenféle gazdasági eszközök, marha állomány, gazdasági és laképületek, minden ingóságok, kereskedelmi- és iparczikkek.

Társas, — árva — és egyházi épületeknél különös kedvezmények nyújtnak.

Végre életbiztosítások kötetnek minden szokásban levő módzatokkal.

A VICTORIA biztosító társaság 10 éves működése alatt kötelezettségének mindig hiven és pontosan megfelelően, bizalommal hívja fel a közönséget, biztosításait jövőre is első sorban ezen tisztán hazai és minden idegen elemről ment intézet által eszközöltetni.

(4) (20—26)

VICTORIA bizt. társaság igazgatósága.

Piaci árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A h ó t i v á s á r		Egy osztrák mérő = 2 nagy veka					Egy mazsa		Egy bécsi öl	1 font
h e l y e	n a p j a	tiszta b u z a	elegy b u z a	rozs	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
á r a k r a j c z á r o k b a n										
Kolozsvár	szept. 30	380—400	250—250	180—200	130—150	180—200	150	80	—	21
Nagy-Váradi	decz. 29	380—480	340—370	280—320	180—200	260—300	300	140	1500	24
Maros-Vasárhely	szept. 2	290—316	112—140	180—214	—	—	160—180	30—60	1000	20
Károly-Fehérvár	szept. 11	353—363	278—288	203—213	162—172	—	116—126	70—80	900	90
Nagy-Szeben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó	decz. 31	388—455	361	290—312	135—141	318	—	—	—	18
Benzterezo	szept. 7	360—420	290	250	160	—	180—250	100—190	650	14
Nagy-Enyed	szept. 9	315—350	250—288	188—225	175—188	—	230—40	30—40	800	20
Szamosujvár	szept. 20	300—380	240—280	200—220	130—140	—	150	50	1200—1400	15
Décs	szept. 21	360—400	300—320	160—180	109—110	—	210—220	50—80	800	16
Torda	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Erdélyi földterhermentesítési kötvény 76 frt 39 kr. — Ezüst árkelet 103.45

Az „Erdélyi Gazda” hirdetési díjszabályzata.

	1		1—3		1—6		1—12		1—24		1—52	
	széri hirdeteskor											
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
16/16 lap	14	—	36	—	70	—	120	—	200	—	360	—
8/16 „	7	—	18	—	35	—	60	—	100	—	180	—
4/16 „	3	50	9	—	17	50	30	—	50	—	90	—
2/16 „	1	75	4	50	8	75	15	—	25	—	45	—
1/16 „	—	90	2	25	4	40	7	50	12	50	22	50

Nagyobb hirdetéseknek külön kedvezmények.

Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hanysszor a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérik kitenni: mennyi helyet igényel a beküldött mellékelt hirdetés számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala és a Gámán János örökösével nyomdájának központi irodája (főter gr. Gyulal-ház) Mellékletek szárazként 1 o. é. forintba számítatnak.

TARTALOM:

Értesítés. — A földek eldarabolásának hátrányai. — Még egy pár szó az erdélyi gazdasági egyesület igazgató választmányához. — A k.-monostori tanintézet bér gazdasága. — Társalgó. — Az 1875-ik évi október 14-én Budapesten tartandó kertipar-törvény országos kiállításának programja. — A keszthelyi magyar királyi vinczellér- és kertész iskola tantervezete. — Egyveleg. — Hirdetések. — Piaczi árak.